

Analys av Solsidan och Svensson, Svensson

En karaktärsanalys ur genusperspektiv

Kevin Holmström

Examensarbete
Film och TV
2017

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Film och TV
Identifikationsnummer:	
Författare:	Kevin Holmström
Arbetets namn:	
Handledare (Arcada):	Tomas Träskman
Uppdragsgivare:	
I den här avhandlingen granskar jag karaktärerna i Svensson, Svensson (1994) och Solsidan (2010). Mitt mål var att identifiera förändringar i karaktärsuppbyggandet och se på hur mycket plats som ges åt vardera karaktär. Jag ser på hur stor andel av dialogen karaktärerna ges och hur ofta karaktärerna skämtar eller skämtas med. Jag granskar serierna ur ett genusperspektiv genom att utföra en innehållsanalys och en textanalys på materialet. Jag tar också in några olika humorteorier för att bättre kunna identifiera skämt och se vilken riktning de har. Resultatet jag fick fram är att det har skett en förändring mot ett jämlikare klimat mellan de manliga och kvinnliga karaktärerna. De kvinnliga karaktärerna får mera utrymme och olika teman diskuteras också från deras synvinkel. Humorn får nya riktningar och det kommer nya perspektiv ur vilka man behandlar olika teman.	
Nyckelord:	Humor, genus, innehållsanalys, serie, karaktär.
Sidantal:	49
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Film och TV
Identification number:	
Author:	Kevin Holmström
Title:	
Supervisor (Arcada):	Tomas Träskman
Commissioned by:	
In this thesis I analyze two Swedish comedy series from a gender perspective. The series are Svensson, Svensson (1994) and Solsidan (2010). I look at how the characters are constructed and how much space they are given. I count the words spoken by each character and examine in which direction the humor is pointed. Towards which character and how often. I found that the female and male characters are treated more equally. The female characters are given more space and subjects are addressed from their viewpoint. There are new ways to think of humor and new viewpoints towards the themes addressed in the media.	
Keywords:	Humor, gender, content analyses, series, character.
Number of pages:	49
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Film och TV
Tunnistenumero:	
Tekijä:	Kevin Holmström
Työn nimi:	
Työn ohjaaja (Arcada):	Tomas Träskman
Toimeksiantaja:	
Tutkin tässä tutkielmassa Svensson, Svenssonin (1994) ja Solsidanin (2010) hahmoja sukupuolinäkökulmasta. Tavoitteeni on kartoittaa muutoksia hahmojen rakenteessa ja tarkastaa kuinka iso osa sisällöstä naisille ja miehille on annettu. Tutkin kuinka iso määrä dialogista jokainen hahmoista saa ja kuinka usein joka hahmo kertoo vitsin ja kuinka usein hahmo on vitsin kohde. Sain tutkielmasta esiin sen, että naishahmot saavat nykyään enemmän tilaa. Ja nykytelevisiossa aineet ovat myös käsitelty naishahmojen näkykulmasta.	
Avainsanat:	Huumori, sukupuoli, sisällönanalyysi, sarja, hahmo.
Sivumäärä:	49
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

Innehållsförteckning

1	Inledning	6
1.2	<i>Bakgrund</i>	7
1.3	<i>Syfte och frågeställning</i>	10
1.4	<i>Metod och material</i>	11
2	Teori och metod	13
2.2	<i>Teoretiska perspektiv</i>	13
2.2.1	Genusperspektiv med fokus på media	13
2.2.2	Humor teori	15
2.3	<i>Metod</i>	18
2.3.1	Innehållsanalys	18
2.3.2	Text analys	19
2.4	<i>Material</i>	21
2.4.2	Karaktärerna i Solsidan	22
2.4.3	Sammanfattning av episoderna ur Svensson, Svensson	23
2.4.4	Sammanfattning av episoderna ur Solsidan	23
3	Material sammanställning	24
3.1	<i>Sammanställning av andelen dialog</i>	24
3.1.1	Svensson, Svensson	25
3.1.2	Solsidan	26
4	Analys	31
4.1	<i>Andelen dialog</i>	31
4.1.1	Svensson, Svensson	31
4.1.2	Solsidan	31
4.3	<i>Vem skämtar och vem skämtar man med?</i>	32
4.3.1	Svensson, Svensson	32
4.3.2	Solsidan	33
4.4	<i>Analys av hur humorn riktas mot respektive karaktär</i>	34
4.4.1	Karaktärerna i Svensson, Svensson	34
4.4.2	Karaktärerna i Solsidan	38
5	Reflektion och kritik	42
6	Källor	45

1 Inledning

Det är ingen nyhet att film-och televisionsvärlden sackar efter i fråga om jämställdhet. Det är vita män som dominerat film-och televisionsbranschen på alla håll, både framför och bakom kameran.

Utvecklingen går mot ett mera jämställt klimat. Sakta men säkert kommer det in fler kvinnliga huvudroller. Vi ser också att flera av dagens succéserier är skapade och skrivna av kvinnor. På Oscarsgalan hålls ofta vinnartal som handlar om det icke jämställda klimatet i Hollywood.

Film och television spelar en stor roll när det gäller konstruerandet av modeller för samhället. Vi identifierar oss med karaktärer på filmduken och dessa fungerar som modeller för vårt eget agerande. Det blir ett ömsesidigt förhållande genom att samhället påverkar filmen och filmen påverkar samhället. Därför är det viktigt som medieproducent att försöka föra utvecklingen i en bra riktning och vara uppmärksam på förändringar.

Det är utmanande att föreställa sig beteenden och moraliska värderingar som ännu inte existerar i samhället, det kräver kreativitet. Som medieproducent är det ändå viktigt att utmana sig själv och tittarna med nya modeller och andra sätt att tänka. Det är det ända sättet man kan få en utveckling till stånd.

Jag vill därför försöka följa upp utvecklingen som sker genom att granska två olika svenska humorserier. Serierna som jag har valt att granska är Svensson, Svensson och Solsidan. Dessa serier har haft liknande funktioner i olika tider. De är båda humorserier som behandlar teman kring familjeliv. De har båda varit stora publiksuccéer där Svensson, Svensson haft en rekordpublik på 3,3 miljoner tittare 1996 (Forsling Jon, 2011) och Solsidan har haft en rekordpublik på 2,52 miljoner tittare år 2011 (Martikainen Rebecka, 2011). Jag vill se om och i så fall hur de kvinnliga och manliga rollerna har förändrats från Svensson, Svensson till Solsidan.

1.2 Bakgrund

I det här kapitlet vill jag ge läsaren en inblick i det material som jag har tittat på som förberedelse för min forskning. I många fall citerar jag källan rakt av och redogör senare för min syn på saken samtidigt som jag ger en sammanfattning på det som källan redan sagt.

Den svenska komediscenens mångfald ökar. Antalet kvinnor som skriver och framför eget material ökar. Den gamla revy- och kuplett traditionen som sträcker sig från 1800-talet ända fram till idag, dominerades fortfarande av manliga skribenter men om vi ser på vad som hänt de senast 30 åren så har det gått mycket framåt. Porträtteringen av olika människotyper om det vare sig gäller kön, ursprung eller klass har utvecklats och förändrats. Många åskådare kräver idag att karaktärerna ska vara skrivna på ett sådant sätt att de inte kan uppfattas som kränkande. Så var inte fallet för trettio år sedan. Många i publiken kräver att manuset och materialet ska vara politiskt korrekt. Många av skaparna strävar också till att förändra samhället, utmana normer och skapa ett öppnare samhällsklimat. Svenska akademins ordlista har definierat uttrycket politiskt korrekt enligt följande.

Politiskt korrekt – (något nedsättande) *överdrivet* noggrann med att följa rådande *politiska* värderingar. (Rydstedt, R., Kjellandsson, A. and Cederholm, Y., 2011)

Som vi ser så är uttrycket ofta använt som något nedsättande men detta håller också på att ändras. Att vara politiskt korrekt är inget nödvändigtvis något negativt i dagens läge. Termen blir allt oftare använd i positiva ordalag och lyfts fram som något eftersträvansvärt, speciellt i mediasammanhang.

I och med att feministiska värderingar får fotfäste inom politik och samhälle, möjliggör detta också att komiker av olika kön och med olika bakgrund börjar synas och skapa innehåll. Det är inte längre endast de vita männen som anses kunna vara roliga.

I USA har denna utveckling varit tydlig de senaste åren. Det dyker upp allt flera kvinnliga skribenter och skådespelare. Vi ser också större variation i komikernas politiska,

religiösa bakgrund. Vi ser större mångfald bland både skribenter och komiker även i de största humorprogrammen.

En komiker som varit väldigt framgångsrik på senaste åren i USA är Tina Fey. Tina Fey började sin karriär inom improvisationsteater och har därifrån tagit sig in som skribent och aktör i ett av USA:s främsta humorprogram, Saturday Night Live. Hon har också skrivit böcker, filmer och TV-serier. Hon är känd för bland annat filmen Mean Girls, TV-serien 30 Rock och boken Bossy pants.

Tina Fey driver mycket med postfeministiska värderingar. Ett populärt synsätt att använda sig av i dagens media men hon går steget längre och problematiserar synsättet i sin komedi. Sådär sammanfattar Linda Mizejewski humorn i Tina Feys serie 30 Rock.

The introduction to this book provides the history around popular post feminism as a set of media representations touting a new liberated woman who no longer needs feminism. Various scholars agree that the tropes of popular post feminism emphasize choice, consumerism, girl culture, individualism, traditional concepts of glamour, and the Romanization of motherhood, all of which are satirized on 30 Rock. (Mizejewski, L., 2014 s.78)

Teman som moderskap, shopping och glamour problematiseras och tas upp i 30 Rock på nya sätt. Samma teman och samma typ av problematisering ser vi bland annat i verk av Lena Dunham och Amy Poehler. En annan värdegrund som är populär att driva med är de klassiska maskulina värderingarna men de kommer fram i ett lite annat ljus än tidigare.

As this scene demonstrates, egotistical masculinity is an easy target for feminist comedy. (Mizejewski, L., 2014 s.87)

Alla nya teman eller framförallt den nya synen på olika teman innebär förändring för både de kvinnliga och de manliga karaktärerna. Vi får större variation bland karaktärerna och vi får se nya egenskaper hos dem som vi inte sett porträtteras tidigare.

Another way to examine gender prevalence is to assess the number of films featuring "balanced" casts. A balanced cast is present when a screenplay depicts girls and women in roughly half of all speaking roles. (Smith Stacy, L., Choueiti Marc, Prescott Ashley and Pieper Katherine, 2012 s.3)

Jag antar i min undersökning att en balanserad rollista vore optimal för att skapa ett jämlikt program. Utöver att det ska finnas lika många kvinnliga och manliga karaktärer så ska de också ha lika stor del av innehållet.

Med denna information som bakgrund har jag kunnat formulera syftet med min forskning. Efterforskningen har också hjälpt mig att konstruera min egen analysmodell.

1.3 Syfte och frågeställning

Anledningen till att jag valde att göra det här arbetet var att jag vill lära mig mer om hur man skapar bra karaktärer. Karaktärer som är lätta att identifiera sig med men som också har en eftersträvansvärd sida och som utmanar samtida värderingar. Genom att försöka identifiera och jämföra utvecklingen i karaktärerna mellan Svensson, Svensson och Solsidan kan jag få fram ett exempel på framsteg inom karaktärsframställning. Efter att ha identifierat ett bra exempel tror jag att det är lättare att skapa ett annat.

Med det här arbetet vill jag också lära mig att göra en ordentlig analys av karaktärer. Jag fascineras väldigt mycket av karaktärsuppbyggnad. Hittills när jag har konstruerat karaktärer själv har jag använt mig av lösryckta exempel från verkligheten. Genom att göra den här analysen bevisar jag att jag är kapabel att undersöka ett material och identifiera karaktärsdrag som jag själv kan använda för att göra mera spännande karaktärer i framtiden.

Jag hoppas också att jag ska kunna identifiera vissa specifika drag inom humorn som jag ska kunna använda själv. Att se hur humorn har utvecklats de senaste årtiondena kan vara till stor hjälp i framtida produktioner.

Jag vill analysera humorns utveckling under de senaste åren ur ett genusperspektiv. Om humorn fortfarande framställs ur ett manligt perspektiv eller om den har gått mot en mera jämlik framställning.

Min forskning är en jämförelse mellan karaktärerna i Svensson, Svensson och Solsidan. Mina frågeställningar är.

Hur skiljer sig representationen av män och kvinnor i Svensson, Svensson jämfört med Solsidan?

Vem skojar och vem skojar man med i Svensson, Svensson jämfört med Solsidan?

1.4 Metod och material

I detta kapitel redogör jag för vilken metod jag kommer att använda och för hur jag har valt att begränsa mitt material.

Jag kommer att använda mig av kvantitativ innehålls analys för att analysera mitt material. Jag har transkriberat två avsnitt ur vardera serie för att kunna genomföra min analys och få fram vad som kommunicerats till publiken. Jag kommer att mäta hur stor del av dialogen som olika karaktärer har. I kapitel 2 så går jag djupare in i hur jag har konstruerat min analysmetod och samtidigt redogör jag noggrannare för materialet.

Jag kommer att framställa kvantitativ data ur material som jag själv tar fram på genom kvalitativ analys. Jag tittar på vilka karaktärer som drar skämt och vilka karaktärer som står som objekt för skämten.

Jag kommer att bestämma vem som drar ett skämt beroende på vem som levererar slutpoängen av skämtet. Ofta kan flera karaktärer bygga upp en situation eller en dialog som utmynnar i ett skämt och därför kan de utgöra en stor del av själva skämtet. Men jag tittar nu på vem som får skörda skämtet och dra slutpoängen. Om det finns tillräckligt tydliga mellanpoängar i en uppbyggnad räknar jag även med dessa.

I Svensson, Svensson är skämten främst baserade på dialog, väldigt lite levereras endast som fysiska handlingar utan att det verbaliseras. I Solsidan finns det mycket mer komik i det fysiska skådespelandet. Där sägs inte nödvändigtvis allting verbalt utan många skämt levereras med en gest eller en rörelse. Denna typ av skämt räknar jag också med i min mätning.

Jag kommer senare att analysera resultatet ur genusperspektiv. Jag tittar på jämlikheten mellan de manliga och kvinnliga karaktärerna i serierna.

Jag mätte också hur ofta karaktärerna nämndes vid namn. Jag anser dock att resultatet var irrelevant för min forskning och därför uteblev resultatsammanställningen från den

undersökningen i denna text. Undersökningen gav mig ändå kött på benen för textanalysen så därför väljer jag att nämna den vid några tillfällen.

2 Teori och metod

I första delen av det här kapitlet redogör jag vilka teorier jag använt i min forskning. I den andra delen av kapitlet så presenterar jag metoden som jag valt att konstruera för min forskning och senare också en kort sammanfattning av materialet som jag har analyserat.

2.2 Teoretiska perspektiv

Det är i huvudsak två teorier som jag bygger min forskning på. Genusteori och humor teori. Här kommer en sammanfattning av de texter som jag baserat mina slutsatser på.

2.2.1 Genusperspektiv med fokus på media

Tv underhållning som skapas idag är ofta av post-feministisk natur. De nya karaktärstyperna och de nya sätten att skriva dialog bygger på de förändringar i uppfattningar om den sociala miljön som feminismen åstadkommit.

In a number of different ways, contemporary (factual) media representations of masculinity often frame men as dysfunctional and/or in crisis (Ross, K., 2010).

Man har börjat framställa männen i nya dager. Dagens manliga karaktärer skiljer sig från de gamla genom att de visar upp en osäkerhet i fråga om vad det innebär att vara man. Kvinnornas nya ställning i samhället hotar den traditionella mansbilden och männen försöker desperat hitta nya sätt att definiera sig, alternativt försöker de krampaktigt hålla fast vid de gamla uppfattningarna. Detta leder till att männen ofta överkompenserar sin manlighet inför varandra.

Importantly, though, the *real* difference in achievement and success in life are not between women and men but between men and other men (Ross, K., 2010).

Män som inte anser sig kunna uppfylla de krav de ställer på sig själva och sin manlighet blir att bete sig som macho män eller så uppstår det en kris i deras identitetsuppfattning.

If that self is found wanting because it is not, say, as successful, attractive, fit, rich or conventionally masculine as those guys parading before them on the pages of the glossies, then this could feed into a destructive self-perception, resulting in overly macho behavior or at retreat into crisis. (Ross, K., 2010).

Kvinnorna har å sin sida fått större friheter definiera sig. Det kommer nya exempel på karaktärsdrag som kan uppfattas som kvinnliga. Många av de klassiskt kvinnliga karaktärsdragen har ansetts finnas till för att tillfredsställa mannen. Dessa karaktärsdrag har till viss del återerövrats. Ett exempel är att i dagens läge kan kvinnorna ha korta kjolar och läppstift för sin egen skull och inte enbart i syfte att behaga någon annan. Denna utveckling syns också på karaktärerna i nya serier och också i annat medieinnehåll.

This brand of femininity is a confident, sexy, sassy, and most definitely not victim. What is taken for granted in this vocabulary of the "new" is an environment which is post-feminist and post-ironic slyly insinuating that gender equality has now been won so women can stop hating men and return to wearing the short skirts and lipstick which they have always, secretly craved (Ross, K., 2010).

Enligt Ross är det ännu naivt att tro att feminismen skulle ha fullföljt sitt mål. Att det i dagens samhälle skulle vara jämlikt. Det är fortfarande endast en liten grupp kvinnor som ryms inom ramen för vad som socialt uppfattas vara rätt. Även om synen på det som en kvinnlig karaktär kan vara har breddats och utvecklats så finns det fortfarande många områden där det finns förväntningar på hur en kvinnlig karaktär ska vara.

Grown-up women with careers, kids, and cellulite are, conversely, often the focus of sustained hostility by the conservative newspapers. The press now insists on reporting stories of in-your-face-girl-power, of successful young women who are clever, articulated, and proud of their curves. (Ross, K., 2010).

Utöver dessa nya teorier om den postfeministiska utvecklingen, finns det äldre modeller för hur man kan kategorisera kvinnliga karaktärer i analyser. Ett exempel är teorin om den kvinnliga karaktärstypen, femme fatale, som ett nära på mytiskt väsen. Hon är en kvinna som är oberäknelig och som upplevs som främmande i sina karaktärsdrag. Hon ses som en symbol för det nya och det ovissa.

The femme fatal is the figure of a certain discursive unease, a potential epistemological trauma. For her most striking characteristics, perhaps, is that she never really is what she seems to be. She harbors a threat which is not entirely legible, predictable or manageable (Doane, M.A., 1991).

Male gaze är ett sätt att se på hur innehållet riktas. Det innebär att film och tv innehåll skapas för män av män. Att kvinnokaraktärer som vi ser i olika mediesammanhang är konstruerade utgående från en manlig synvinkel.

In a world ordered by ordered by sexual imbalance, pleasure in looking has been split between active/male and passive/female. The determining male

gaze projects its fantasy onto the female figure, which is styled accordingly. (Mulvey, L., 1989).

2.2.2 Humor teori

En komisk eller humoristisk text skall ha ett roligt innehåll. Om vi upplever att någonting är roligt så är det humor. Senare finns det många olika sätt att försöka mäta humor, hur roligt någonting är.

The core of the experience of humor is the perception that something is “funny,” and indeed ratings of degree of funniness are the most frequently used assessment tool in experimental research on humor. (Ruch, W & Raskin, V., 2008 s. 20.)

Det är väldigt vanligt att försöka tävla i vem eller vad som är roligast. Jag kommer dock inte att rikta särskilt mycket fokus på graden av hur komiskt något eller någon är i min analys.

Typically, we experience an incongruity between objects, between elements of an object, or between an event and an expectation. (Ruch, W & Raskin, V., 2008, s. 20.)

Det finns många saker som vi kan uppleva som humoristiska. I humorserier framställs humorn ofta genom kontraster, någon typ av samverkan mellan två parter eller en lek med våra antaganden som senare ska visa sig vara felaktiga. I situationskomedin jobbar man med att sätta samma karaktärer, ofta i samma miljö, i olika situationer och se hur de reagerar. Ofta är situationerna konstruerade så att det ska uppstå komiska situationer på grund av karaktärernas olika egenskaper och tankar.

Det finns väldigt många olika modeller för hur man ska analysera humor i text. Jag har läst boken *The Orimer of Humor Research* skriver Salvatore Attardo som handlar om *Taxonomies of Puns*. Där ger Attardo några exempel på hur man kan analysera humor. *Structuralist analyses*, *Semantic Script Theory of Humor (SSTH)* och *General Theory of Verbal Humor (GTVH)* är olika verktyg och modeller enligt vilka man kan analysera humor i text. Eftersom jag inte direkt har använt mig av någon av dessa metoder i min analys så går ja bara kort igenom dem. Modellerna har ändå varit till stor hjälp när jag identifierade skämtet i serierna. (Attardo, S & Raskin, V., 2008)

Taxonomies of puns handlar om att man systematiskt sorterar skämt i olika kategorier. Den här metoden är mycket användbar när man vill framställa data och analysera humorn i en text. Nackdelen är att den här metoden bygger på en annan underliggande metod. Man måste ha en annan metod för att kunna analysera och ta fram vad som är ett skämt för att senare kunna bestämma vilka skämt som hör vart.

Structuralist analyses kan delas in i två underkategorier, The isotopy disjunction och the analyses in narrative functions. Modellerna menar att humor uppstår som ett resultat av en övergång mellan två sinnen. Det är här dock visat sig vara svårt att slå fast något resultat med hjälp av dessa analysmodeller. De har hjälpt forskare att slå fast skämtens uppbyggnad när man identifierat övergångens position i en text men annars har det varit svårt att nå några riktiga resultat.

Semantic Script Theory of Humor är en typ av humor analys som utgår från en semantiskt och pragmatiskt analys. Man ser på ordens inverkan på koncepten och innebörd för helheten. Det som den här metoden kritiserar för är att den fokuserar enbart på text och har svårt att läsa andra typer av nonverbal humor.

General Theory of Verbal Humor är egentligen en utvecklad form av den föregående modellen. Den räknar också med annat än själva texten i sin analysmodell. Outtalade saker som humoristiska saker som kan finnas i valet av dekor.

Den komparativa humor analysen jämför systematiskt skämt som är bundna till olika sociala eller kulturella aspekter.

The comparative study of humor involves making systematic comparisons between the humor and in particular the jokes associated with different nations, ethnic and regional groups, religious traditions, social classes, occupations, genders and any other social or cultural entities. (Davies, C & Raskin, V., 2008, s. 157)

Eden Atkinson har skrivit en avhandling med titeln Situationskomedins dramaturgiska struktur – En komparativ analys. Där diskuterar Eden Svensson, Svenssons dramaturgiska struktur och jämför den med serien Friends. Edens tes är att Svensson, Svensson inte fungerar lika bra som Friends, att Svensson, Svensson inte är lika komisk. Edens

resultat visar att Svensson, Svenssons dramaturgi inte är bristande och att det inte är på grund av dramaturgin som serien inte fungerar något vidare bra.

Louise Wachtmeister har skrivit en C-uppsats med titeln Solsidan - En analys av tv-seriens förmedlande av humor och möjliga bakomliggande intentioner. Där nämner Wachtmeister bland annat.

Analysen får fram olika möjliga bakomliggande motiv hos manusförfattarna, exempelvis samhällskritik, belysning av svenskars nya mentalitet samt en förändring i jantelagen. (Wachtmeister, L., 2012, s.1)

Wachtmeister menar att Solsidans humor delvis bygger på en förändring i svenskarnas mentalitet och förändringar i jantelagen.

Det kan vara på det sättet att författarna sätter sig upp mot jantelagen, att serien är ett tecken på att det är okej att tjäna bra och inte skämmas för det i Sverige idag. Det politiska klimatet i Sverige har förändrats på senare år, så även det sociala. Många kämpar för att tjäna bra, komma långt, bli framgångsrika och "lyckas" i bemärkelsen att ha mycket pengar och ha fina och många saker. (Wachtmeister, L., 2012, s. 34)

Wachtmeister analyserar Solsidan och tar inte ställning till om serien är rolig eller inte utan tittar på vad manusförfattarna vill belysa och lyfta upp. Hon menar att serien på många sätt avspeglar samtiden och är progressiv i frågor som berör till exempel jantelagen och sociala uppfattningar om klass.

Scott Sedita är en amerikansk dramaturg som har skrivit om komedins åtta roller i sin bok *The Eight Characters of Comedy*. Där har han kategoriserat karaktärerna som den logiskt tänkande smarta, den älskvärda nollan, den neurotiske, den dumma, den jävliga, materialisten, kvinnoslukaren/mansslukaren och den världsfrånkopplade. Oftast går det att få in alla karaktärer i en situationskomedi under någon av dessa kategorier. Dessa karaktärstyper är bra för att kunna skapa lustiga situationer och motsättningar.

2.3 Metod

I följande kapitel så går jag noggrannare igenom innehållsanalysen och textanalysen. Efter det så redogör jag för mitt material. Jag presenterar vilka typer av serier Solsidan och Svensson, Svensson är och lite om seriernas karaktärer.

2.3.1 Innehållsanalys

Med innehållsanalysen som metod identifierar jag skillnader i de två programmen som jag analyserar. Jag gör en mätning och utgående från mina resultat kan jag upptäcka skillnader mellan serierna.

Content analysis is a technique for examining information, or content, in written or symbolic material... In content analysis, a researcher first identifies a body of material to analyze... and then creates a system for recording specific aspects of it. The system might include counting how often certain words or themes occur. Finally, the researcher records what was found in the material. He or she often measures information in the content as numbers... Content analysis is used for exploratory and explanatory research but is most often used in descriptive research. (Neuman, W.L., 1997, s. 31)

När det gäller att identifiera vem som blir objekt för ett skämt tittar jag på skämtets riktning. Ja ser till exempel om skämtet riktar sig mot en karaktärs, åsikt, manér, utseende, handlingar. Eller om skämtet förstärker den stereotyp karaktären representerar eller om det är något annat hän av karaktären. Om skämtet uppfyller något av dessa kriterier så kan jag identifiera vem som står som objekt för det. I vissa fall kan en och samma karaktär vara den som både levererar skämtet och den som står som objekt för skämtet.

Vad kan räknas eller mätas i i detta slags analys? Snart sagt vad som helst i texter. Det kan exempelvis vara förekomsten av vissa ord eller uttryck, metaforer, argument av en viss typ, rubrikstorlek eller hur ofta någon speciell företeelse omnämns. (Bergström, G. and Boréus, K., 2005, s. 44)

Det finns en risk att min tolkning färgas av mina egna åsikter och mina egna mål med undersökningen. Andra stora farhågor är frågor om ironi och sarkasm som inte framkommer i text. Där beaktar jag situationen för att få med viktiga poänger som kan vara svåra att identifiera endast utgående från dialogen. Eftersom texten är öppet för tolkning blir skämt identifieringen subjektiv.

Vad skulle det kunna betyda att jag funnit uttryck för vissa idéer i en uppsättning texter? Det skulle kunna betyda enbart att jag, som den forskare

och den övriga person jag är, tenderar att tolka vissa formuleringar som uttryck för bestämda idéer. (Bergström, G. and Boréus, K., 2005, s. 82)

Att säga flest ord eller bli omtalad flest gånger säger inte alltid hur pass stor roll en viss karaktär spelar. Det finns många exempel på verk där man inte kan dra några slutsatser utgående från dessa kriterier men i mitt fall borde det gå att dra vissa slutsatser utgående från ett sådant material. Utöver det borde skämttyngden och andelen av dialogen vara jämnt fördelad mellan karaktärerna med olika kön.

Men för att bedöma validiteten i en undersökning behöver man ställa frågan: är den typ av information om språkliga uttrycks betydelse som innehållsanalysen ger tillräcklig för den forskningsuppgift man har? (Bergström, G. and Boréus, K., 2005, s. 82)

I humor är det viktigt att titta på de olika situationerna som uppstår. Vikten av att förstå sig på det framgår kanske starkast i namnet på genren jag analyserar, situationskomedi. Humorn bygger på situationerna som uppstår på grund av relationer och karaktärernas olika egenskaper och åsikter. Eftersom det finns tusen och en saker som påverkar en situation är det inte säkert att tolkningen av situationen är entydig vilket gör det svårt att analysera humor.

Eftersom man i innehållsanalys strävar efter enkla bedömningsprocesser, finns det en tendens att bortse från sammanhanget. (Bergström, G. and Boréus, K., 2005, s. 78-79)

2.3.2 Text analys

Efter att jag har sammanställt min innehållsanalys och fått en bra grund så kommer jag att utföra en textanalys på karaktärerna. Jag analyserar hur humorn riktas mot och från respektive karaktär. Textanalysen är en mångfasetterad metod och går att använda på många olika medietexter på många olika sätt. Det är en kvalitativ metod som är mycket anpassningsbar.

Textanalys är en generell beteckning för kvalitativa sätt att närma sig texter. Det vi kallar textanalys omfattar alltså många olika teoritraditioner, exempelvis semiotik, narratologi (berättarteori), genreteori, hermeneutik, feministisk teori, psykoanalytisk teori, diskursteori och retorik. (Østbye, h. and Larsson, L.G., 2004 s.63)

För att kunna utföra en textanalys så behöver man ha en frågeställning. Den presenterade jag i kapitel 1.3.

Textanalys förutsätter begrepp och en frågeställning som ger analysen en riktning och redskap för att förstå texten. (Østbye, h. and Larsson, L.G., 2004 s.63)

Både Svensson, Svensson och Solsidan är situationskomedier. Svensson, Svensson är en mera klassisk variant med burkskratt och fyndiga repliker medan Solsidan är en modernare subtilare variant av genren. Att serierna tillhör samma genre är till stor hjälp när jag skall jämför serierna.

Medietexter tillhör normalt en *genre*. Det betyder att texter i stort sett låter sig placeras i klasser som har likartade drag. (Østbye, h. and Larsson, L.G., 2004 s.72)

Textanalysen fungerar som verktyg för att undersöka hur karaktärerna riktar humorn och på vilket sätt humorn riktas mot dem. Analysen svarar också på frågor kring varför humorn riktas som den gör. På det viset granskar jag deras karaktärstyper.

2.4 Material

Jag vill här ge läsaren en inblick i vilka typer av karaktärer som finns i serierna. Därefter ger jag en kort sammanfattning av varje avsnitt.

2.4.1 Karaktärerna i Svensson, Svensson

Svensson, Svensson handlar om en svensk medelklassfamilj bestående av fyra familjemedlemmar. En far, en mor, en dotter och en son. Grannen Sara är också en central karaktär i serien.

Fadern Gustav är en socialdemokratisk postiljon som värdesätter familjen och hemmet. Han gillar Volvo, sport och Scooby-doo. Gustav är principfast och envis. Dessa egenskaper gör honom till ett enkelt objekt att skoja om. Man skämtar om att han håller familjens dåliga Volvo kär, att han har traditionella värderingar och om det faktum att han är socialdemokrat. Ofta skojar man också med relationen mellan Sara och Gustav. Alla karaktärer i serien skojar på Gustavs bekostnad.

Modern Lena är bankchef. Hon agerar ofta medlare i konfliktsituationer. Hon driver ofta med Gustavs brister och manér och suckar över honom. Lena är sällan objekt för skämt. Någon enstaka gång drivs det exempelvis med hennes subtila överlägsenhet.

Dottern Lina är en trotsig tonårsflicka som tycker om ridning och är anhängare av moderaterna. Hon är duktig och vill bli ordförande för moderat skolungdom. Hon driver ofta med fadern och är otroligt trött på många av hans egenheter. Ibland faller även Max offer för Linas skämt. Lina blir objekt för skämt i och med sin politiska ställning och för sin stolthet. Det är oftast Max eller Gustav som driver med Lina.

Sonen Max är en lillgammal pojke som oftare är smartare och mera påläst än sin far. Han intresserar sig för morgontidningar, TV debatter och schack. Max levererar många av de slagkraftigaste slutpoängerna i en lillgammal ton. Han blir dock mycket sällan objekt för skämt själv. Max driver oftast med Lina eller Gustav.

2.4.2 Karaktärerna i Solsidan

Solsidan handlar om två svenska familjer som bor i högstatusområdet Solsidan. Den ena familjen består av ett medelklasspar som precis har flyttat till området och jag kommer att presentera det paret först.

Mannen, Alexander Löfström, är en toffelhjälte och konflikträdd tandläkare. Han vill sin sambo och sin mor väl och försöker stryka alla medhårs för att undgå konflikter. Alex, som han ofta kallas i serien, blir ofta objekt för skämt. Hans konflikträdsla och ljugande ställer ofta till problem. Han har lätt att säga plumpa saker och har ofta dåliga idéer som leder till lustiga situationer. Alex är också naiv och luras lätt in i besvärliga situationer av kompisen Fredde. Anna är oftast den som direkt driver med Alex medan Fredde och ryggradslösheten sätter honom i besvärliga situationer som blir komiska.

Kvinnan, Anna Svensson, är en frispråkig skådespelerska. Hon är oftast den drivande parten i förhållandet och driver ofta med Alex ynklighet. Anna blir objekt för skämt när hon gör lustiga saker och försätts i konstiga situationer. Anna har ett språkbruk som kan förstärka det komiska i det Anna säger och de pikar som hon ger Alex. Anna är också ny i området och är därför mottaglig för tips från omgivningen som egentligen inte passar henne alls. Det blir i förlängningen en källa till komik. Anna är en stark modersfigur. Hon är gravid i första avsnittet i säsong ett och säsong två börjar med att barnet har fötts.

Den andra familjen är en fyrapersoners överklassfamilj. Det är endast modern och fadern i familjen som har någon betydande roll och därför är de dessa som jag fokuserar på.

Mannen, Fredrik Schiller, är en framgångsrik fondförvaltare. Han vill vara den manligaste man och far han kan tänka sig. Fredrik blir komisk i sin manlighet. Här drivs det mycket med klassiska maskulina mansbilden och hur den krackelerar. Fredrik är självsäker och effektiv. Han har klassiska värderingar och visar motstånd till sociala nymodigheter som hans fru förespråkar. Fredrik är också statusfixerad men på ett annat sätt än Mikaela. Han anser att statusen kommer från praktiska saker.

Kvinnan, Mikaela Schiller, är en självupptagen, statusfixerad hemmafru som älskar vitt. Hon gör allt för att passa in i sin sociala roll. Mikaela som karaktär driver med stereotypen av överklass kvinnor. Hon följer trender när det gäller såväl inredning som barnskötsel och följer instruktionerna för livet som är givna av omvärlden. Mickan, som hon ofta kallas i serien, blir komisk på grund av hennes värderingar och små problem. Fredde driver ofta med henne och hennes nya idéer.

2.4.3 Sammanfattning av episoderna ur Svensson, Svensson

Exempel ett av Svensson, Svensson är avsnitt ett ur säsong ett. Episoden börjar med att familjen Svensson sitter kring frukostbordet. Dottern Lina berättar om att hon ska ställa upp för ordförandeposten hos unga moderater. Lena berättar om att hon blivit erbjuden chefspositionen på banken. Gustav är överväldigad och framhåller hur stort framsteg Lenas erbjudande är för kvinnosaksrörelsen. Lena far iväg på företagsmiddag med banken. Gustav får en smärre kris. Han tror att familjen faller isär och försöker lappa ihop den. När han märker att det inte behövs och inte är någon kris i familjen drabbas han av en personlig kris och söker om löneförhöjning. Lina får inte posten som ordförande. Gustav får löneförhöjning men till priset av att han bör göra en hel del extra utdelningsrundor för posten.

Exempel två är Svensson, Svensson avsnitt ett ur säsong två. Avsnittet börjar med att Sara och Lena diskuterar vilka växter Sara kan låna för sin husvisning. Sara ska flytta till Stockholm med sin pojkvän men har problem med att få huset sålt. Gustav har tagit gratisbiljetter till TV Pucken för hela familjen och en hel drös extrabiljetter. Sara får ännu ett avslag från spekulanter och Lena, Lina och Max försöker uppmuntra henne. Gustav går för att öppna dörren åt nästa gäng hus spekulanter och får huset sålt. Familjen Svensson ordnar ett litet avskedskalas för Sara. Sara visar de nya grannarna runt i huset medan hela familjen Svensson står och gömmer sig.

2.4.4 Sammanfattning av episoderna ur Solsidan

Jag har valt att använda avsnitt ett ur säsong ett ur Solsidan. Avsnittet inleds med att Alex och Anna kör med flyttbil mot Saltsjöbaden där de ska flytta in i Alex föräldrars gamla hus. När de kommer fram möts de av vännerna Fredrik och Mikaela. Väl framme vid huset möts de av att Alex mamma är kvar vid huset och tar emot dem. Alex har svårt att säga åt sin mamma att lämna huset medan Alex mamma vill ha kvar ett rum. Fredde å Micken försöker få sin dotter att sova i egen säng med en trendande insomningsmetod. Alex vill ha kvällssol och Fredde och Alex hugger ned ett träd men misslyckas i sitt försök. Alex ljuger för sin mamma och sin sambo och hamnar i kläm.

Det andra exemplet ur Solsidan är avsnitt ett ur säsong två. Alex och Anna har fått barn och Alex tänker fria. Micken och Fredde söker barnvakt men det hittar aldrig någon som Mikaela anser vara lämplig. Anna tänker börja tänker börja massera igen och tar in sina vänner för att öva. Hon köper en radio till massagestudion som går sönder. Den omtvistade försäkringen skapar friktion mellan Alex och Anna och garantiservicen uteblir trots intensiva försök till att få den. Alex blir påkommen av Ove från grannskapet med att prov ligga med sin gamla körkompis ute vid den uttänkta frieriplatsen och massagestunden blir aningen obekvämt.

3 Material sammanställning

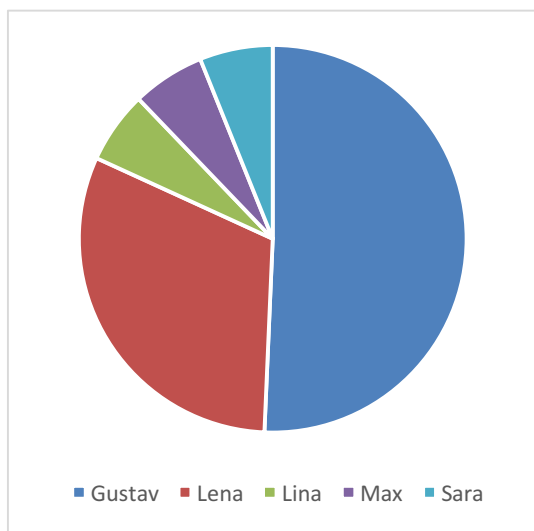
I följande kapitel presenterar jag materialet som jag har samlat ihop för att kunna analysera båda serierna. Jag har valt att framställa materialet med cirkeldiagram för att enkelt kunna se förhållandet mellan olika karaktärer.

3.1 Sammanställning av andelen dialog

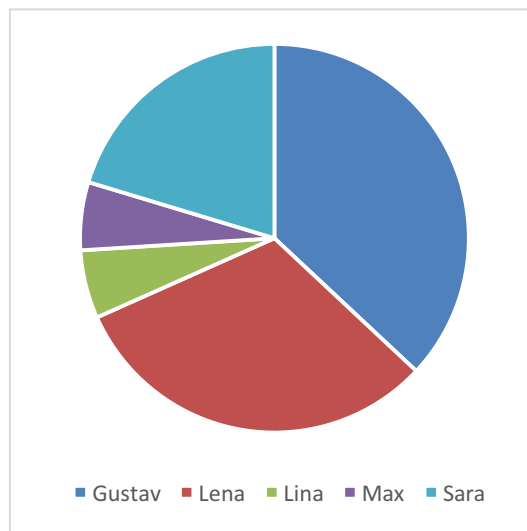
Här presenterar jag materialet som visar hur stor del av dialogen olika karaktärer har.

3.1.1 Svensson, Svensson

I följande stycken tittar jag på hur stor del av dialogen som karaktärerna har i exemplen av Svensson, Svensson.

(Figur 1 Vem talar mest i Svensson Svensson s01 e01)

(Figur 2 Vem talar mest i Svensson Svensson s02 e01)

I Svensson, Svensson är det den manliga huvudkaraktären, Gustav, som oftast håller låda och innehar största delen av dialogen. I det första avsnittet yttrar Gustav 1554 ord och i det andra exemplet yttrar han 1424 ord. Vi kan läsa från graferna att han har drygt hälften av dialogen i det första exemplet jämfört med det andra där han har drygt en tredjedel av dialogen.

Lena yttrar näst mest ord. I det första exemplet yttrar hon 955 ord och i det andra exemplet yttrar hon 1207 ord. Vi ser att Lenas andel av den totala dialogen hålls ungefär samma under de båda avsnitten. Hon har knappt en tredjedel av dialogen i båda avsnitten.

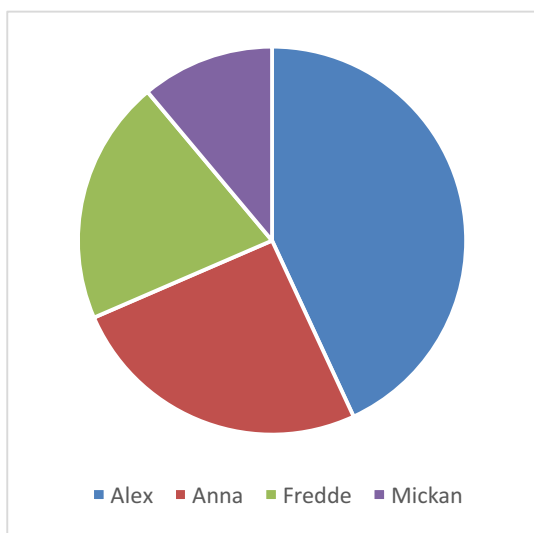
Lina yttrar 184 ord i det första exemplet och 219 i det andra exemplet. De hålls jämförelsevis ganska konstant. Hon står för drygt en tjugondel av den totala dialogen båda i exemplen.

Max säger 186 ord i det första exemplet och 218 i det andra. Jämförelsevis utgör Max repliker en lika stor andel av dialogen mellan båda avsnitten en och Lina och Max har nästa exakt lika stor andel av dialogen i båda exemplen.

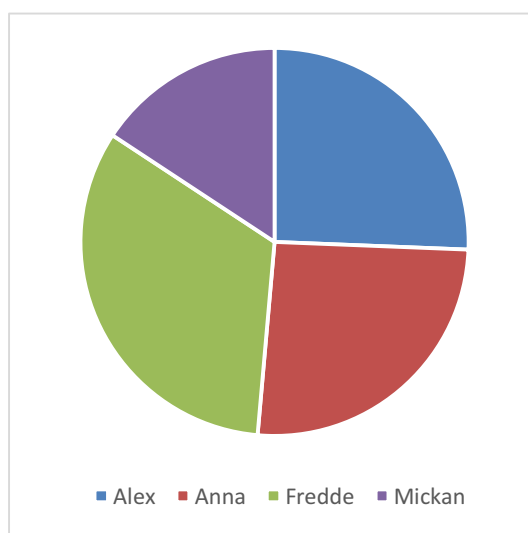
Sara yttrar 187 ord i det första exemplet och 783 ord i det andra. Sara har en betydligt större roll i avsnittet som avbildas i exempel två. I exempel ett har hon likt Max och Lina ungefär en tjugondel av dialogen. I exempel två har hon däremot upp emot en femtedel av dialogen.

3.1.2 Solsidan

I följande stycken ser jag på hur mycket karaktärerna talar i Solsidan.

(Figur 5 Vem talar mest i Solsidan s01e01)

(Figur 6 Vem talar mest i Solsidan s02e01)

Vi ser att i exempel ett av Solsidan har karaktären Alex största andelen av dialogen med 43 procent. Anna har näst mest dialog med 25 procent, Fredde har tredje mest på 20 procent och Mickan har minst dialog med 11 procent.

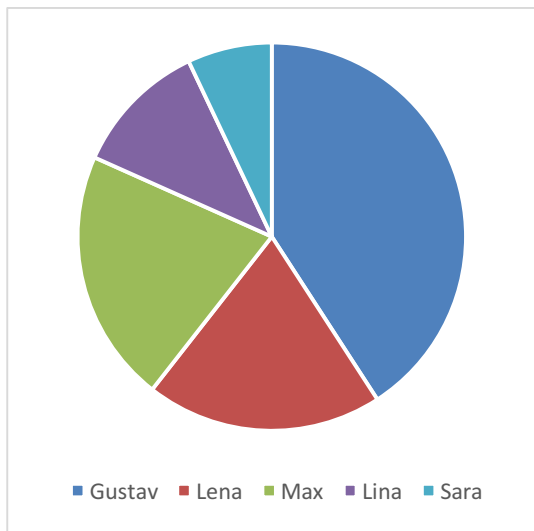
I exempel två har Fredde mest dialog med 33 procent. Näst mest har Anna med 26 procent med några ord fler än Alex som också ligger på 26 procent. Mickan har minst dialog även i detta avsnitt med 16 procent.

3.2 Vem skämtar och vem skämtar man om

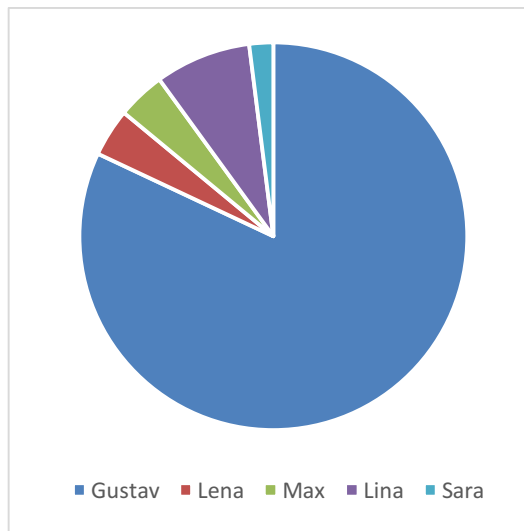
I följande stycken granskar jag hur skämtet riktas i vardera serie. Vem som skämtar och vem man skämtar om.

3.2.1 Svensson, Svensson

I Svensson, Svensson ser statistiken ut på följande sätt.

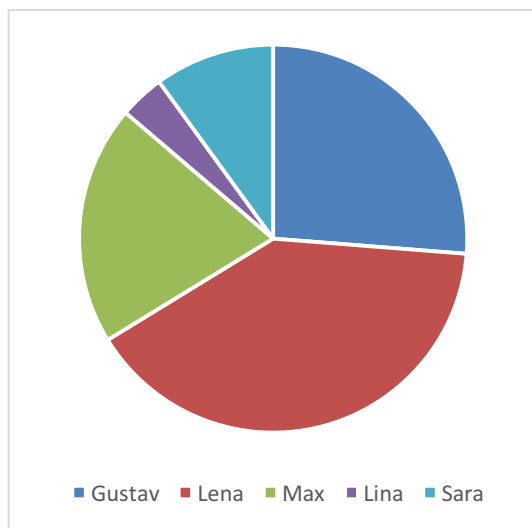

(Figur 9 Vem skämtar i Svensson, Svensson s01 e01)

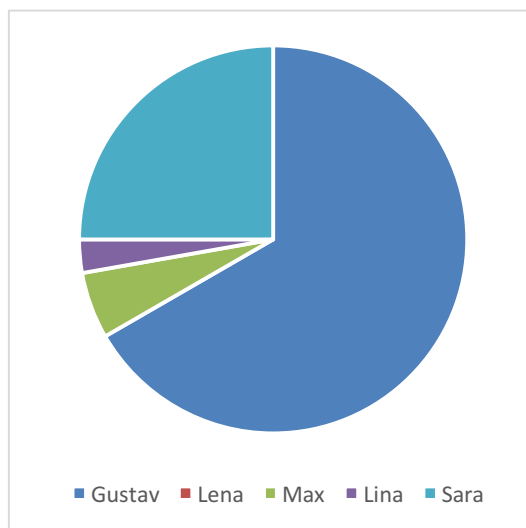

(Figur 10 Vem skämtas det med i Svensson, Svensson s01 e01)

Gustav är den karaktär som skojar mest i Svensson, Svensson. I exempel ett är han den karaktär som har mest skämt och också den som oftast blir objekt för skämtet. Han drar nästan hälften av skämtet och blir objekt för drygt hälften. Max har näst mest vitsar i exemplet men blir objekt för skämt endast vid ett par tillfällen. Han levererar drygt en femtedel av skämtet. Lena drar av tredje mest skämt i exemplet. Hon drar en femtedel av det totala antalet skämt men blir liksom Max objekt för skämt endast vid ett par tillfällen. Lina drar drygt en tiondel av skämtet men blir objekt för skämt vid fyra olika tillfällen.

(Figur 11 vem skämtar i Svensson, Svensson s02 e01)

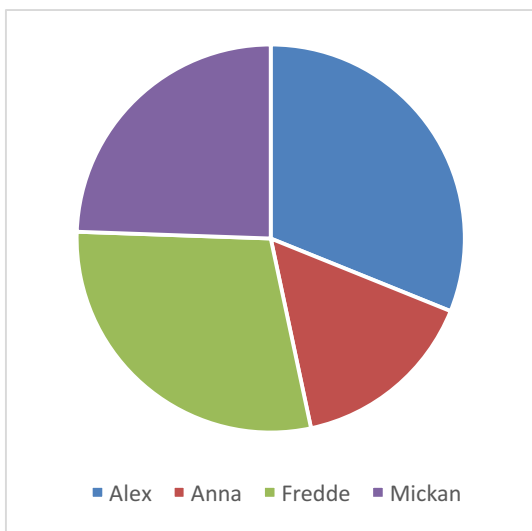

(Figur 12 vem skämtas det med i Svensson, Svensson s02 e01)

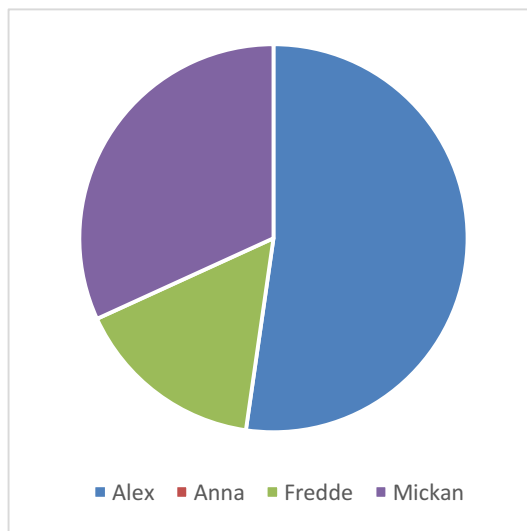
I exempel två är det Lena som leverera flest slutpoänger. Hon är dock inte objekt för ett endaste ett skämt. Gustav har näst mest skämt och blir objekt för mer än hälften av skämten. Max drar av tredje mest vitsar och har något färre slutpoänger än Lena. Han är objekt för endast ett fåtal skämt. Sara har något färre slutpoänger än Max men står som objekt för ungefär en fjärdedel av skämten. Lina har endast ett fåtal slutpoänger och faller objekt för endast ett par skämt i exempel två.

3.2.2 Solsidan

I följande stycken ser jag på vem som skämtar och vem som blir objekt för skämt i Solsidan.

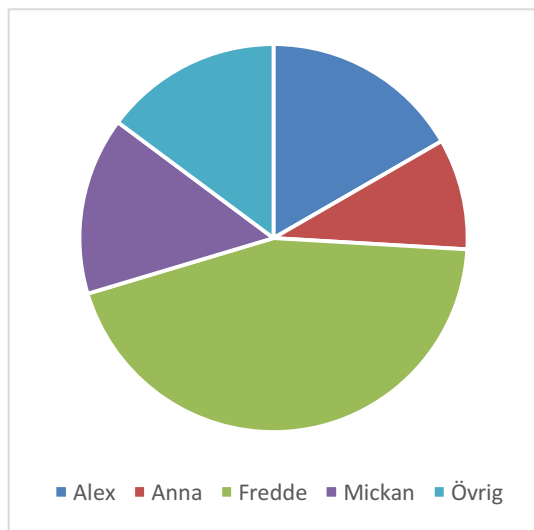

(Figur 13 vem skämtar i Solsidan s01 e01)

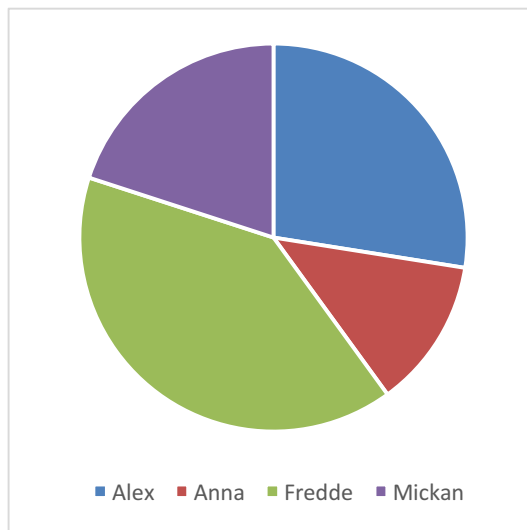

(Figur 14 vem skämtas det med i Solsidan s01 e01)

I exempel ett ur Solsidan är det Alex som drar flest skämt. Han blir också objekt för flest skämt. Alex står som objekt för nästan hälften av skämten. Fredde drar näst flest skämt men står som objekt för betydligt färre. Mickan har tredje mest skämt och blir objekt för en fjärdedel av skämten. Anna har minst skämt i exempel ett och faller sällan objekt för några skämt, även om hon upplevs vara en komisk karaktär i allmänhet.

(Figur 15 Vem skämtar i Solsidan s02 e01)

(Figur 16 Vem skämtas det med i Solsidan s02 e01)

I exempel två av Solsidan ser vi att Fredde levererar flest skämt. Han står för knappt hälften av poängerna och faller också objekt för drygt en fjärdedel av skämten. Näst mest skämt levererar Alex som drar knappt en femtedel av skämten. Han faller objekt för drygt en femtedel. Tredje mest skämt drar Mickan, knappt en sjättedel av skämten. Hon står som objekt för motsvarande mängd skämt. Anna levererar knappt en tiondel av skämten och står som objekt för motsvarande mängd.

4 Analys

I följande kapitel analyserar jag materialet som jag har framställt. Jag analyserar materialet ur genusperspektiv. Den kvantitativa delen av analysen har först och främst använts som grund för den kvalitativa analysen av karaktärerna som finns i den senare delen av kapitlet.

4.1 Andelen dialog

Jag ser på hur stor andel av dialogen vardera karaktär får.

4.1.1 Svensson, Svensson

Om vi tar en titt på Svensson, Svensson ser vi i exempel ett och diagram ett att det är Gustav som har över hälften av dialogen, hela 51 procent i det avsnittet. Lena har 30 procent av dialogen. Lina, Sara och Max har vardera ungefär 6 procent av dialogen.

Om vi ser andelen mellan kvinnliga och manliga karaktärer har manliga karaktärer 57 procent av dialogen.

I exempel två från Svensson, Svensson har Gustav 37 procent av dialogen. Lena har näst mest med 31 procent, Sara har 20 procent och Lina och Max har vardera 6 procent av dialogen.

I det här exemplet ser vi att kvinnorna har 57 procent av dialogen.

4.1.2 Solsidan

Motsvarande statistik när det gäller Solsidan ser ut som följande.

I Solsidan exempel ett ser vi att Alex har 41 procent av dialogen, Anna har 25 procent, Fredde har 20 procent och Mickan har 11 procent.

Manliga karaktärerna har alltså 61 procent av dialogen.

I Solsidan exempel två har Fredde 33 procent av dialogen. Anna har 26 procent, Alex har 26 procent och Mickan har 16 procent av dialogen.

Det betyder att de manliga karaktärerna har i det här exemplet 59 procent av dialogen.

4.3 Vem skämtar och vem skämtar man med?

I de följande styckena tittar jag på vilka karaktärer som skämtar och vilka karaktärer som står som objekt för skämten.

4.3.1 Svensson, Svensson

I Svensson, Svensson exempel 1 har jag identifierat 29 slutpoänger dragna av Gustav. Lena har 14 poänger, Max 15, Lina 8 och Sara har 5 slutpoänger.

I exempel ett drar de manliga karaktärerna 62 procent av skämten.

Vad gäller vem som står som objekt för skämten så står Gustav som objekt vid 41 olika tillfällen. Max 2 gånger, Lina 4 gånger Sara 1 gång och Lena 2.

I 90 procent av fallen är det en manlig karaktär som blir objekt för skämten.

I exempel två ur Svensson, Svensson har Lena 32 slutpoänger, Gustav 21, Max 16, Sara 8 och Lina har 3 slutpoänger.

I exempel två drar de kvinnliga karaktärerna 64 procent av skämten.

Vad gäller vem som står som objekt för skämten framgår att Gustav står som objekt 48 gånger, Sara 18 gånger, Max 4 gånger och Lina 2 gånger. Lena står inte som objekt för något skämt.

I 72 procent av fallen är det en manlig karaktär som står som objekt för skämten.

4.3.2 Solsidan

Ser man på Solsidan exempel 1 noterar man att Alex drar 14 slutpoäng, Fredde drar 13 slutpoäng, Mickan har 11 och Anna har 7 slutpoäng.

I exempel 1 av Solsidan så drar manliga karaktärer cirka 60 procent av skämten.

Ser vi på vem som står som objekt för skämten så står Alex som objekt för 23 skämt, Mickan 14, Fredde 7 och Anna står inte som objekt för något direkt skämt.

I 68 procent av fallen är det en man som står som objekt för skämten.

I exempel 2 av Solsidan har Fredde 24 slutpoäng, Alex har 9, Mickan 8 och Anna har 5.

I 72 procent av fallen är det en manlig karaktär som drar skämten.

Om vi ser på vem som står som objekt för skämten så är det Fredde vid 16 tillfällen. Alex 11, Mickan 8 och Anna vid 5 tillfällen.

Vid 68 procent av tillfällena är det en manlig karaktär som står som objekt för skämten.

4.4 Analys av hur humorn riktas mot respektive karaktär

I följande avsnitt så tar jag en noggrannare titt på karaktärerna genom att göra en textanalys. Vad gör de sig lustiga över, vilken roll har de tilldelats?

4.4.1 Karaktärerna i Svensson, Svensson

(Figur 17, karaktären Gustav ur Svensson, Svensson. Skärmdump ur serien)

Karaktären Gustav är en avbild av traditionell svensk man. Tanken är att avbilda å driva med det stereotypa svenska mannen på 1990-talet. Han är maken i en kärnfamilj med en fru, en son och en dotter. Han är en arbetare med socialistiska värderingar. Han vill stöda kvinnokampen och vara progressiv men klarar inte riktigt av det utan att det strider mot det han egentligen tänker och tycker. Han är en man i kris, delvis hotad av sin framgångsrika fru. Den traditionella roll som han har tänkt sig fungerar inte riktigt på grund av nya omständigheter.

Gustav drar många skämt i serien. Ofta blir roligheterna på Gustavs egen bekostnad. Karaktären är uppbyggd så att det finns humor i att det är just han som säger en viss sak. Han förstärker sin egen stereotypi och skämten bygger ofta på att det är typiskt Gustav

och att han är så beräknelig. Några exempel är att han håller sin TV som ett heligt föremål, han är nöjd med gratisbiljetterna till evenemanget som ingen vill gå på, han har köpt det billiga rödvinet som dessutom fick högst betyg i teknikens värld och han tycker om att hans dagar ser exakt likadana ut.

När hans skämt riktar sig mot de andra karaktärerna handlar det till exempel om dotterns politiska åsikter. Skämtet ligger i friktionen mellan de två karaktärerna. Vilket gör att både Gustav och dottern blir objekt för ett skämt i sådana situationer. Gustav för att han är så förutsägbar och dottern blir objekt för den fräcka kommentaren. Han skojar också mycket om grannen Saras livssyn och manér. Han frågar till exempel om hon har gift sig på länge och gör sig lustig över hennes spontana attityd till livet, vilket krockar totalt med hans egen livssyn. Så även i det fallet kan man anta att båda parterna blir objekt för skämtet.

Karaktären Gustav är en relativt traditionell manlig karaktär som vi mest skrattar åt men också ibland med.

(Figur 18, karaktären Lena ur *Svensson, Svensson*. Skärmdump ur serien)

Karaktären Lena är en avbild av en något modernare kvinnan. Det blir väldigt sällan så att man driver med några av hennes karaktärsdrag. Vi skrattar åt Lena vid ett fåtal tillfällen. När hon kryper runt berusad på golvet och söker efter sina nycklar är kanske det tydligaste tillfället, annars är Lena en karaktär man skrattar med snarare än åt. Lena driver med Gustav och hans sätt. Hon skojar också med sina barn några gånger om hur de står i vägen för föräldrarna. Men mest driver Lena med Gustav och hans sätt. Gustav skämtar vid ett tillfälle så att man kan anse humorn ligga både i Gustavs trångsynthet men också i Lenas hybris. Vid det tillfället kan man anse att Lena är objekt för skämtet men annars driver man väldigt sällan med Lenas karaktärsdrag.

(Figur 19, karaktären Lina ur Svensson, Svensson. Skärmdump ur serien)

Karaktären Lina framställs som en något trotsig dotter som ofta är uppnosig mot sin pappa. Hon är moderat, självsäker och vill gärna hålla sig lite över sin fars nivå av sociala status. Hon driver mest med sin far och om hans politiska syn eller om hur hon skäms för honom och tycker att han är jobbig. Lillebror Max driver med syskonens förhållande och Linas maktbegär. Lena riktar sina skämt mera mot båda barnen än mot en enskild karaktär.

(Figur 20, karaktären Max ur Svensson, Svensson. Skärmdump ur serien)

Karaktären Max är en lillgammal smart pojke som är väldigt fyndig. Han skojar ofta klarsynt om sin far eller sin syster. Oftast är det Gustav som står som objekt för Max skämt. Det skämtas väldigt sällan med Max. När de skämtas om honom är de ofta i den riktningen av att han är son eller barn som skämten riktas. Likt Gustavs karaktär så kan man också läsa in humorn i att Max är lillgammal och alla hans skämt är typiska för hans karaktär att det blir roligt. I så fall skulle skämtet ligga på honom men ofta finns det en poäng med Max repliker. De blir inte direkt så att han blir gjord till åtlöje för det han säger på samma sätt som med Gustav.

4.4.2 Karaktärerna i Solsidan

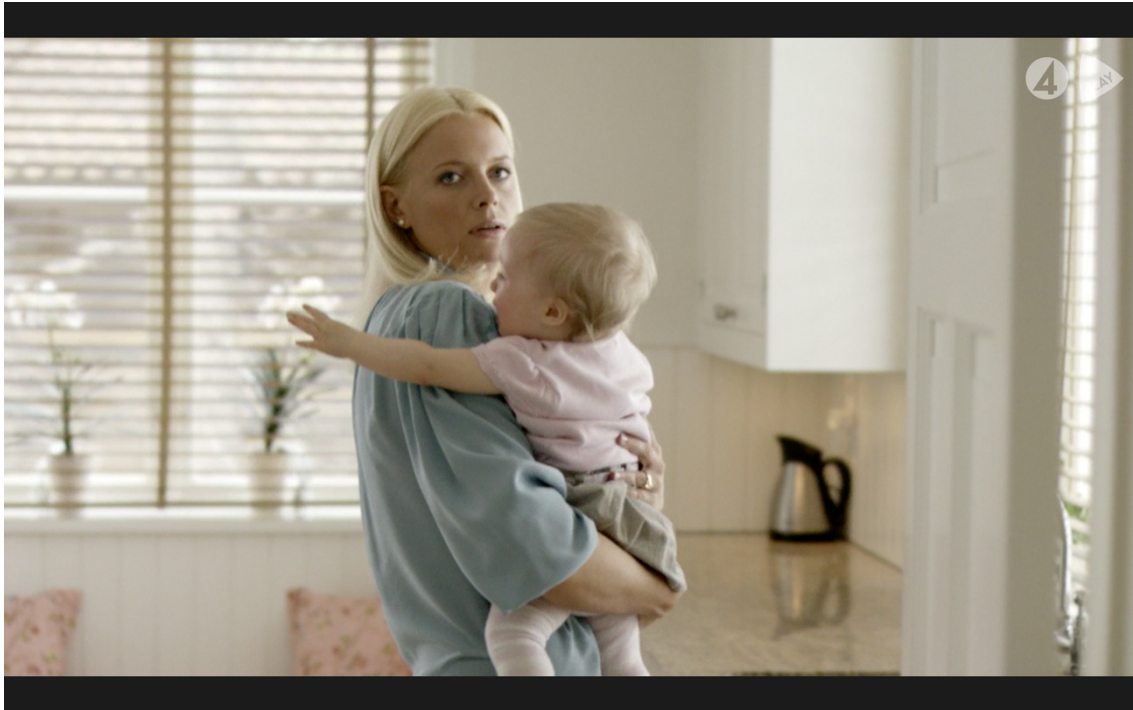
(Figur 21, karaktären Alexander ur Solsidan. Skärmdump ur serien)

Alexanders karaktär är en karikatyr av den moderna mannen. En övre medelklassman som är lite tafatt och konflikträdd. I det första exemplet av Solsidan så skojar vi mycket med honom som karaktär. Han är osäker och vågar inte säga något när han lämnar i kläm mellan sin mammas och sin sambos åsikter. Vi skrattar åt hur han luras av sin vän Fredde och hamnar i grannfejd med mannen i granngården som vi får förstå att ha mobbat honom under hela hans uppväxt. Han står allt som oftast i någon form av försvarsposition och är väldigt dålig på just det. I det andra exemplet av Solsidan planerar han att fria till sin sambo och det ställer till problem. Han vill få frieriet att vara romantiskt med det sker missförstånd och han misstas bland annat för att ha en affär av en granne. Vid ett par tillfällen driver sambon på honom och hans tafatthet och naiva inställning blir komisk. Han blir objekt för skämt och gjord till åtlöje både av sig själv och andra karaktärer.

(Figur 22, karaktären Anna ur Solsidan. Skärmdump ur serien)

Karaktären Anna är något mera svårdefinierad. Hon har en accent som avslöjar att hon inte är från samma ort som de andra karaktärerna. Hon är skådespelerska och saknar fast jobb. Hon känner sin man väl och använder hans svagheter till sin egen fördel. Anna nås sällan med väldigt tydlig humor i serien. Det sker sällan att någon ger henne en spydig kommentar eller sätter henne på plats verbalt. Därför kan statistiken om hur Anna blir objekt för komik i serien vara missvisande. Anna är en klockren stereotyp av en viss typs människa som vi ser på gatorna idag . En kvinna som inte bestämt sig för vad hon vill i livet men som gillar att ha åsikter och hålla fram sig själv. Karaktären är komisk i sig men blir sällan medskojad eftersom karaktären Alex som står närmast Anna är så tafatt och blir oftast bara komisk i sig själv när han gör sina försök att bränna Anna. En del av humorn kring Anna ligger i hur Anna går an med Alex. Det betyder att båda behövs för att komiken ska fungera men det blir svårt att definiera vem som egentligen faller som objekt för den, vem som man driver med. För egentligen gör man narr av båda karaktärerna samtidigt. Det tydligaste exemplet där Anna ensam faller objekt för skämt är när hon går in i en situation och försöker flirta till sig en gratis reparation av en CD spelare. Hon är väldigt obekväm i situationen och blir gjord till åtlöje. Men i övrigt är det hela Annas existens och igenkänningen kring karaktären som gör henne komisk.

(Figur 23, karaktären Mikaela ur *Solsidan*. Skärmdump ur serien)

Karaktären Mikaela eller Mickan parodierar en modern överklass moder. Hon sköter sitt barn enligt metoder som hon läst om i böcker. Hon har problem med att hitta en barnflicka som uppfyller alla hennes förväntningar. Hon försöker hänga med trender och har därför skapat sig ett kritvitt, själlöst hem. Hon blir ofta förlöjligad i sina försök och misslyckanden med de saker som hon hittar på. Hon lyckas inte hitta en barnskötare som duger och hennes försök att få barnet att sova ensam i egen säng misslyckas. Hon är också svartsjuk, dramatisk och spelar över för att få sin vilja igenom. Hon är hård i sin tongång däremellan och knäpper gärna till sin man Fredde när chansen ges. Hennes skämt som hon riktar direkt förlöjligar ofta Fredde men hennes indirekta skämt faller ofta på henne själv. Hennes osäkerhet krockar med den självsäkra fasaden som hon målar upp, där hon är övertygad om att hon har rätt.

(Figur 24, karaktären Fredrik ur Solsidan. Skärmdump ur serien)

Karaktären Fredrik eller Fredde är en avbild av en machoman. Han är rik, tror sig veta det mesta och åker nöjt runt på sin segway. Fredde talar med smålustiga formuleringar mest hela tiden. Grova metaforer och beskrivningar som blir komiska och är lätta att definiera som regelrätta skämt. Denna typ av skämt levererar Fredde mest i serien. Han blir ofta också förlöjligad och ligger själv som komiskt objekt för många av sina skämt i förlängningen, på grund av att de understryker stereotypin om honom. Fredde driver ofta också med Mickan och hennes olika karaktärsdrag och val. Fredde lyckas övertyga Alex om att göra saker som han inte är bekväm i. Mycket på grund av Alex osäkerhet som blir en komisk egenskap i förhållandet till den till synes självsäkra Fredde. Fredde blir oftast objekt för skämt när man parodierar den traditionella mansbild som han eftersträvar. Han misslyckas i sina försök att vara manlig och det är den största källan till komik i Freddes karaktär. Man kan välja att se hans uttryck som komiska ur den synvinkel som han riktar dem eller så kan man se honom förlöjligen sig själv i det att han förstärker sin egen stereotypi.

5 Reflektion och kritik

Avhandlingens syfte var att utreda hur karaktärerna har utvecklats i populära svenska humorserier med fokus på skillnader mellan manliga och kvinnliga karaktärer. Resultatet visar att kvinnorna har fått en större plats i Solsidan jämfört med Svensson, Svensson.

I exempel två av Svensson, Svensson så finner jag det intressant att även om de kvinnliga karaktärerna har största andelen av dialogen. Så är det till stor del en man som faller objekt för skämten. Det blir mannens förhållningssätt till kvinnans handling som utgör största byggstenen för komiken i avsnittet även om det är kvinnan som är mest aktiv. Det är i vanliga fall ganska gammalmodiga premisser för humorn i serien. Sara har en klassisk roll av att vara ett spektakel och humorn som Gustavs karaktär bygger på är också gammalmodig och klassisk. Serien är dock över 20 år gammal så mycket har hunnit hända.

Ser vi på karaktären Sara i Svensson, Svensson så kan vi dra paralleller till teorin om femme fatale. Jag vill ändå påstå att det är främst ur Gustav synvinkel som detta uppfattas. Att Sara är en slags yr virvelvind som är svår att begripa. Lena, Max och Lina har en helt annan inställning till Sara. De förstår och ser ibland upp till henne och därför så blir inte Saras karaktär framlyft ur synvinkeln att hon skulle vara någon femme fatale. Man kan anse att serien snarare parodierar över att sådana uppfattningar finns.

Om vi ser på Solsidan är fördelningen av vem som blir gjord till åtlöje jämnare. Det drivs också på ett jämlikare sätt med karaktärerna. Man driver med alla på ett djupare plan där skämten bygger på mera komplexa delar av karaktärerna och de blir alla tagna på allvar. Vi skämtar om både kvinnornas och männens personliga problematik.

Identifieringen av skämt är väldigt subjektiv. Risken är att jag inte uppfattat alla skämt och att min modell inte lämpat sig för den typen av subtil humor som framförallt karaktären Anna i Solsidan bygger på.

Structuralist analyses var väldigt hjälpsamt när jag identifierade skämten men som på samma sätt som den har kritiserats tidigare så hade jag svårt att få något resultat ur den. Svensson, Svensson som har mycket tydlig vitsstruktur med punchlines så var enklare att sortera upp skämten med Taxonomy of puns metoden medan Solsidan var svårare eftersom skämten ligger på ett mindre konkret plan.

En annan aspekt som jag befarrar att kan inverka på identifiering av skämt är andelen av igenkänningshumor. Jag befarrar att jag som man har lättare att identifiera skämten som dras av och om manliga karaktärer. Det är en förlängning på ett fenomen som jag själv tror att påverkar humorlandskapet. Att vår inlärd humor är patriarkalt påverkad och att vi har hört fler skämt om och av män så att när vi kommer i kontakt med komik som kommer från ett mera komplext kvinnligt perspektiv eller med en djupare kvinnlig analys har vi inte förmågan att uppfatta komiken. Om jag tar mig själv som exempel så har jag märkt att förmågan att uppfatta vissa typer av humor har växt fram på senare år och dessa kommer ofta från ett kvinnligt perspektiv. Detta kommer också som en följd av att utbudet av komedi av och om kvinnor har ökat.

Solsidan tog upp många av de olika postfeministiska teman som Linda Mizejewski skrev om. Många av karaktärerna som hon skrev om fanns också där. Alex som mannen i kris som försöker hitta sin plats, Fredrik som den krampaktiga matchmannen, Anna som den postfeministiska modersfiguren och Mikaela som den postfeministiska hemmafrun.

I min granskning så hittade jag väldigt få exempel på male gaze. Jag upplever att Svensson, Svensson har vissa inslag av det. Ofta är det Gustavs syn på saker som avgör vad som representeras. Men det är inte uteslutande så och inte heller tillräckligt ofta för att jag skulle påstå att det stämmer in på avsnitten i stort.

I helhet så upplever jag att det har gått framåt mycket mellan de två serierna. I Solsidan blir representationen mera jämlik och vi får flera och mera komplexa synvinklar. Det handlar ändå om en väldigt snäv representation som jag har analyserat. Svensk vit medel eller överklass med enbart heterosexuella förhållanden. Så särskilt

stor mångfald i frågor som gäller till exempel kulturell bakgrund, ålder eller sexualitet blir de inte i någondera serie och inte heller i min analys.

Den komparativa humor analysen var väldigt intressant i detta fall eftersom serierna befann sig i olika tid och framförallt i två väldigt olika samhällsklasser. Svensson, Svensson med diskussioner kring gratiskuponger och de billigaste vinsorterna jämfört med Solsidans diskussioner kring inomhuspoler och frierier med privatkock och helikopterflygning. Här kunde man ha tagit in frågeställningen om Sveriges förändring i samhällssyn. Den nya synen på framgång som blir allt mer i Amerikansk modell. En form av "the american dream" syns allt mer i Sveriges samhällssyn. Det är okej och till och med eftersträvansvärt att vara framgångsrik och man apploderar mera åt dem som lyckas skapa sig en förmögenhet idag än tidigare.

Mitt sampel för analysen var i min mening både för stort och för litet. För uppgiften att räkna ord och räkna förekomsten av namn var samplet en aning litet. Men för uppgiften att försöka identifiera skämt och avgöra deras riktning var samplet kanske hälften för stort. Alternativt så var bara modellen för analysen av skämten och deras riktning allt för subjektiv och oklar. Reliabiliteten i resultatet en del av resultatet är därför lågt.

Jag anser inte att resultatet i denna forskning helt svarar på forskningsfrågan. Vissa insikter och riktlinjer för förändringen tycker jag att man kan hitta. Om inte annat så tycker jag att man kan se i resultatet att andelen dialog mellan karaktärerna inte enbart kan återspegla om innehållet är jämlikt.

Det behövs vidare forskning och effektivare analysmodeller för att få fram ett mera reliabelt resultat i en motsvarande forskning.

6 Källor

Bergström, G. and Boréus, K., 2005. *Textens mening och makt*. 2. uppl. edn. Lund: Studentlitteratur.

Doane, M.A., 1991. *Femmes Fatales: Feminism, Film Theory, Psychoanalysis*. Routledge.

Forsling Jon, Oktober, 2011-last update, <http://www.aftonbladet.se/nojesbladet/film/article13788314.ab> [20 februari]

Martikainen Rebecka, Januari, 2011-last update, <http://www.expressen.se/noje/solsidan-premiaren-sags-av-25-miljoner/> [15 Februar]

Merri Lisa Johnson, 2007. *Third Wave Feminism and Television*. GB: Ib Tauris & Co Ltd.

Mizejewski, L., 2014. *Pretty/Funny : Women Comedians and Body Politics*. Austin: University of Texas Press.

Mulvey, L., 1989. *Visual and other pleasures*. Bloomington u.a: Indiana Univ. Pr.

Neuman, W.L., 1997. *Social research methods*. 3. ed. edn. Boston [u.a.]: Allyn and Bacon.

Ross, K., 2010. *Gendered Media*. US: Rowman & Littlefield.

Ruch, W., 2008. *Psychology of Humor*. Mouton de Gruyter.

Rydstedt, R., Kjellandsson, A. and Cederholm, Y., 2011. *Svenska Akademiens ordbok*. Svenska Akademien.

Smith Stacy, L., Choueiti Marc, Prescott Ashley and Pieper Katherine, 2012. *Gender Roles & Occupations: A Look at Character Attributes and Job-Related Aspirations in Film and Television*, Annenberg School for Communication & Journalism University of Southern California.

Wachtmeister, L., 2012. *Solsidan : en analys av tv-seriens förmedlande av humor och möjliga bakomliggande intentioner*, Lunds universitet.

Raskin, V., 2008. *The Primer of Humor Research*. Mouton de Gruyter.

Østbye, h. and Larsson, L.G., 2004. *Metodbok för medievetenskap*. 1. uppl. edn. Malmö: Liber ekonomi.